

Міністерство освіти і науки України

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Факультет іноземних мов

Кафедра германської філології та перекладу

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

ВСТУП ДО СПЕЦФІЛОЛОГІЇ

(обов'язкова)

Освітньо-професійні програми: «Англійська мова і література та друга іноземна мова»

Спеціальність: В11 Філологія

Спеціалізація: В11.041 Філологія. Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська

Галузь знань: В Культура, мистецтво та гуманітарні науки

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

факультет іноземних мов

Мова навчання: українська

Чернівці 2025

Робоча програма навчальної дисципліни «Вступ до спецфілології» складена відповідно до освітньо-професійних програм «Англійська мова і література та друга іноземна мова».

Розробники:

Юрій КІЙКО, доктор філологічних наук, професор

Викладачі:

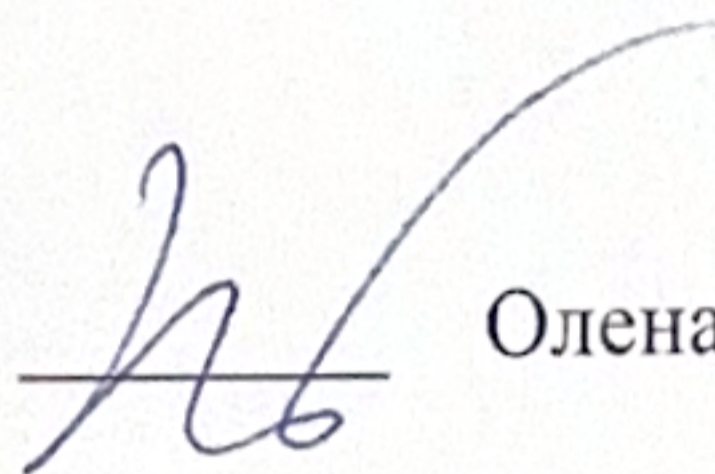
Юрій КІЙКО, доктор філологічних наук, професор

Погоджено з гарантом ОП Олена ГНАТКОВСЬКА

Затверджено на засіданні кафедри кафедра германської філології та перекладу

Протокол № 1 від “27” серпня 2025 року

Завідувач кафедри
германської філології та перекладу

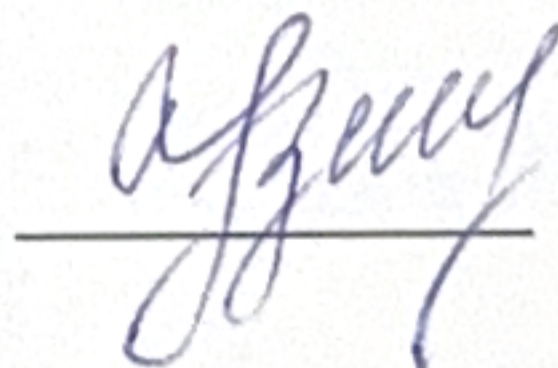

Олена КУДРЯВЦЕВА

Схвалено методичною радою факультету іноземних мов

Протокол № 1 від “27” серпня 2025 року

Голова методичної ради
факультету іноземних мов

Ірина БЕЖЕНАР

1. Мета навчальної дисципліни. „Вступ до спеціалізації” охоплює такі ключові питання порівняльно-типологічного та історичного мовознавства, як походження, структура і закономірності розвитку германських мов, фонетичні, морфологічні і лексичні особливості західно-, північно- і східногерманських мов, методи дослідження мовного матеріалу. Курс передбачає розширення лінгвістичної підготовки студента, а також поглиблене вивчення проблем сучасного порівняльно-типологічного та історичного мовознавства.

Мета курсу – ознайомити студентів з теоретичними поняттями та основними положеннями порівняльно-історичного та контрастивного мовознавства, а також принципами діяхронійних досліджень; розкрити особливості походження та розвитку західних, північних та східних германських мов, їх фонетичні, морфологічні і лексичні особливості; встановити та пояснити мовні відмінності на різних рівнях розвитку германських мов; ознайомити студентів з найдавнішими писемними пам'ятками германських мов та навчити їх аналізувати й перекладати тексти готською мовою.

Пререквізити: Вступ до мовознавства

2. Результати навчання:

Загальні компетентності:

ЗК 2. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня, здатність планувати та управляти часом.

ЗК 4. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети, прийняття рішення в складних непередбачуваних обставинах.

ЗК 5. Здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості.

ЗК 6. Здатність ефективно спілкуватися державною та іноземною мовами.

ЗК 7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми

ЗК 8. Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК 9. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 13. Здатність проведення досліджень на належному рівні.

Фахові компетентності:

ФК 1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

ФК 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про німецьку та англійську мови як особливу знакову систему, їхню природу, функції, рівні.

ФК 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ФК 10. Здатність здійснювати спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

У результаті вивчення курсу студент повинен:

ПР 1. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та іноземною(ими) мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.

ПР 2. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та/або іноземними мовами усно й письмово з метою використання їх для організації й управління освітнім процесом.

ПР 7. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.

ПР 8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мови і літератури, що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.

ПР 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПР 15. Здійснювати спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

ПР 16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності.

3. Опис навчальної дисципліни

3.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни <u>Вступ до спецфілології</u>												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	2	3	3	90	3	15		15		60		іспит
Заочна	2	3	3	90	3	4		4		82		іспит

3.2. Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	сем	лаб	інд	с.р.		л	с	лаб	інд	с.р.
Змістовий модуль 1. Теорія та історія германських мов												
Тема 1. Германське мовознавство і предмет його вивчення. Писемність у давніх германців	12	2	2			8		1				11
Тема 2. Західні германські мови, їх характеристика і розповсюдженість	12	2	2			8		1				11
Тема 3. Північні германські мови, їх характеристика і розповсюдженість	12	2	2			8		1				11
Разом за ЗМ1	36	6	6			24		3				33
Змістовий модуль 2. Фонетична система давніх германських мов												
Тема 4. Закономірні звукові зміни у сфері консонантизму	14	2	2			10		1				13
Тема 5. Закономірні звукові зміни у сфері вокалізму	14	2	2			10		1				13
Разом за ЗМ 2	28	4	4			20		2				26
Змістовий модуль 3 Граматична система давніх германських мов												
Тема 6. Категорії імені в давніх германських мовах.	10	2	2			6		1				9
Тема 7. Категорії дієслова в давніх германських мовах.	9	2	1			6		1				8
Тема 8. Принципи читання та аналізу готських текстів	7	1	2			4		1				6

Разом за ЗМ 2	26	5	5			16		3				23
Усього годин	90	15	15			60		8				82

3.3. Зміст семінарських занять

№	Назва теми	Год
1	Основні відомості про давніх германців. Класифікація германських племен. Співвідношення сучасних германських мов і племінних діалектів. Франкська держава. Рунічне, готське і латинське письмо. Хронологія виникнення і розгалуження давніх германських мов.	3
2	Західні германські мови: англійська, німецька, нідерландська, їдиш, африкаанс, фризська. Особливості історичного розвитку, найдавніші писемні пам'ятки.	2
3	Північні германські мови: датська, шведська, норвезька, ісландська, фарерська. Особливості історичного розвитку, найдавніші писемні пам'ятки.	2
4	Перший і другий пересуви приголосних. Закон Вернера. Ротацізм.	2
5	Мови-кентум і мови-сатем, їх характеристика і класифікація. Комбінаторні звукові зміни. Західногерманське подвоєння приголосних.	2
6	Система вокалізму в германських мовах. Дифтонгізація і монофтонгізація. Умлаут у германських мовах. Аблаут у германських мовах. Індоевропейський та германський наголос. Закон кінця слів.	2
7	Читання та аналіз текстів готською мовою	2
Разом		15

3.4. Зміст самостійної роботи

№	Назва теми	Год.
1	Вивчити класифікацію та поширення західних германських мов.	2
2	Характеристика англійської мови. Періодизація історії англійської мови. Найдавніші писемні пам'ятки англійської мови.	2
3	Характеристика німецької мови та періодизація її історії. Писемні пам'ятки німецької мови	2
4	Характеристика нідерландської мови та періодизація її історії. Писемні пам'ятки нідерландської мови	2
5	Характеристика мови їдиш та періодизація її історії. Писемні пам'ятки мови їдиш	2
6	Характеристика мови африкаанс та періодизація її історії. Писемні пам'ятки бурської мови	2
7	Характеристика фризської мови та періодизація її історії. Писемні пам'ятки фризської мови	2
8	Класифікація та поширення північних германських мов.	2
9	Характеристика датської мови та періодизація її історії. Писемні пам'ятки датської мови	2
10	Характеристика шведської мови та періодизація її історії. Писемні пам'ятки шведської мови	2
11	Характеристика норвезької мови та періодизація її історії. Писемні пам'ятки норвезької мови	2
12	Характеристика ісландської мови та періодизація її історії. Писемні пам'ятки ісландської мови	2
13	Характеристика фарерської мови та періодизація її історії. Писемні пам'ятки фарерської мови	2
14	Мовна ситуація в Швейцарії та Бельгії. Історичні чинники багатомовності.	2

15	Перший пересув приголосних (порівняно з індоєвропейською мовою-основою). Причини першого пересуву приголосних.	2
16	Винятки з першого пересуву приголосних. Закон Вернера. Ротацізм. Другий пересув приголосних.	2
17	Вивчити основотворчі суфікси імені в давніх германських мовах	2
18	Вивчити граматичні категорії прикметника в давніх германських мовах	2
19	Вивчити вказівні займенники в германських мовах.	2
20	Вивчити числівники в германських мовах	1
21	Вивчити претерито-презентні та неправильні дієслова в германських мовах	2
22	Вивчити категорії стану і способу в давніх германських мовах	2
23	Вивчити відмінювання сильних і слабких дієслів в германських мовах. Ознайомитися про походження дентального суфікса.	2
24	Вивчити особові займенники в германських мовах	1
25	Вивчити характеристики дієприкметника в германських мовах	2
26	Підготувати матеріал про провідних вітчизняних і зарубіжних германістів та їхні роботи	2
27	Опрацювання лекційного матеріалу	3
28	Підготовка до семінарських занять (1-7)	7

Методи навчання

Пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, частково-пошуковий, дослідницький, інформаційний, метод проблемного викладу; словесні (пояснення, розповідь, бесіда, консультація); наочні (презентація, ілюстрація, демонстрація); активні (аналіз ситуацій, тренувальний) методи.

Система контролю та оцінювання

Загальна кількість балів, яку студент може отримати у процесі вивчення дисципліни, становить 100 балів, з яких 60 балів студент набирає за поточні види контролю і 40 балів під час підсумкового виду контролю.

Кількість балів за кожну тему виводиться із суми поточних видів контролю (за виступи на семінарських заняттях, виконання тестових завдань). Кількість балів за модуль дорівнює сумі балів, отриманих за теми даного модуля. Максимальна кількість балів складає: за 1 модуль – 20 балів; за 2 модуль – 20 балів, за 3 модуль - 20 балів. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі – під час проведення заліку з дисципліни. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати у ході проведення підсумкового контролю становить 40 балів – за чотири питання білету. Відповіді на питання в кожному з білетів передбачають демонстрацію теоретично-практичних знань студентів. Оцінювання відповідей на ці питання здійснюється за спільними критеріями.

Критерії та параметри оцінювання відповідей на питання:

10-9 балів – студент вичерпно висвітлює теоретичне питання; чітко і конкретно висловлює головні моменти, наводить адекватні різноманітні приклади; вживає адекватні лексико-граматичні структури; логічно обґрунтовано і структурно правильно будує відповідь;
8-7 – студент достатньо повно висвітлює теоретичне питання; правильно виокремлює головні моменти, наводить необхідні приклади; вживає коректні лексико-граматичні структури; логічно і структурно правильно будує відповідь; проте відповідь має незначні неточності та помилки;
6-5 – студент неповно висвітлює теоретичне питання; не акцентує увагу на головних моментах, наводить недостатню кількість прикладів; вживає дещо некоректні лексико-граматичні структури; нелогічно і структурно неправильно будує відповідь; відповідь має деякі як незначні, так і значні неточності та помилки;
4-3 – студент частково і недостатньо висвітлює теоретичне питання; не акцентує увагу на головних моментах, наводить недостатню кількість прикладів; вживає некоректні лексико-

граматичні структури; нелогічно і структурно неправильно буде відповідь; відповідь має деякі значні неточності та помилки;

2-1 – студент частково і недостатньо висвітлює теоретичне питання; викладає недостатній для висвітлення теми обсяг теоретичних положень; не виокремлює головні думки; не наводить приклади; використовує прості, часто некоректні лексико-граматичні структури; нелогічно і структурно неправильно буде відповідь; відповідь має велику кількість значних помилок.

Засоби оцінювання

Формами поточного контролю є усна (опитування, презентація/реферат) та письмова (тестування) відповідь студента.

Форма підсумкового контролю – залік.

Засоби оцінювання: тести; усні відповіді; реферати/презентації/проєкти.

Засоби оцінювання:

Тематичний тест – макс. 10 балів

Усна відповідь / реферат / презентація /проєкт – вага 10 балів за системою оцінювання А, В, С (див. табл).

Методи та засоби контролю

Навчальні досягнення студентів контролюються та оцінюються як під час поточної роботи над навчальним матеріалом, так і в кінці кожного модуля та семестру. Для контролю засвоєння навчального матеріалу у рамках аудиторної роботи проводиться усне опитування, перевіряється виконання домашнього завдання студентами, проводяться поточне тестування у програму Moodle. Контроль самостійної роботи проводиться в формі презентаційних проєктів.

У кінці кожного модуля проводяться модульні контрольні роботи, що складаються з тестів, які охоплюють питання теорії та історії германських мов, порівняльної фонетики германських мов і порівняльної морфології германських мов.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання є модульні контрольні роботи, стандартизовані тести, індивідуальні презентації.

Форми поточного та підсумкового контролю

Видами і формами поточного контролю знань студентів з навчальної дисципліни є:

- поточний контроль (усне опитування та виконання тестів, виступи, дискусії на лекційних заняттях, проєкти, презентації);
- модульний контроль (виконання модульної контрольної роботи, яка охоплює матеріал змістового модуля);

Формами підсумкового контролю є:

- усний залік, який охоплює матеріал усього курсу.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)								Кількість балів (іспит)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	40	100
7	7	6	10	10	7	7	6		
20			20		20				

Шкала оцінювання: національна та ECTS

	Оцінка за шкалою ECTS
--	------------------------------

шкалою	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим самостійним опрацюванням освітнього компоненту до перескладання

**Перелік питань для самоконтролю
та підсумкового контролю навчальних досягнень студентів**

I. Структура білета: 2 теоретичні пит. + 1 практичне пит. (задачі + читання і аналіз готського тексту).

II. Теоретичні питання

1. Германське мовознавство і предмет його вивчення
2. Основні відомості про давніх германців.
3. Класифікація германських племен
4. Співвідношення сучасних германських мов і племінних діалектів.
5. Франкська держава.
6. Писемність у західних германців.
7. Рунічне письмо.
8. Готська писемність. Вульфїла і його діяльність.
9. Латинське письмо.
10. Хронологія виникнення і розгалуження давніх германських мов.

Германські мови, їхня характеристика і розповсюдженість

11. Класифікація германських мов.
12. Характеристика англійської мови.
13. Періодизація історії англійської мови.
14. Характеристика німецької мови.
15. Характеристика голландської мови.
16. Мова їдиш.
17. Мова африкаанс.
18. Фризська мова.
19. Датська мова.
20. Шведська мова.
21. Норвезька мова.
22. Характеристика ісландської та фарерської мов.
23. Мовна ситуація в Швейцарії та Бельгії.
24. Найдавніші писемні пам'ятки германських мов.

Фонетична система давньогерманських мов

25. Перший пересув приголосних (порівняно з індоєвропейською мовою-основною).
26. Причини першого пересуву приголосних.

27. Закон Вернера. Ротацізм.
28. Другий пересув приголосних.
29. Західно-германське подвоєння приголосних.
30. Мови-кентум і мови-сатем, їх характеристика і класифікація.
31. Комбінаторні звукові зміни.
32. Система вокалізму в германських мовах.
33. Дифтонгізація і монофтонгізація.
34. Умлаут у германських мовах.
35. Аблаут у германських мовах.
36. Індоевропейський та германський наголос. Закон кінця слів.

Граматична система давніх германських мов

37. Категорія імені в давніх германських мовах.
38. Основотворчі суфікси імені в давніх германських мовах.
39. Прикметник в давньогерманських мовах.
40. Вказівні займенники в германських мовах.
41. Числівник в германських мовах.
42. Категорія дієслова в давніх германських мовах.
43. Претерито-презентні та неправильні дієслова в германських мовах.
44. Категорія стану і способу в давніх германських мовах.
45. Відмінювання сильних дієслів в германських мовах.
46. Відмінювання слабких дієслів в давніх германських мовах.
47. Особові займенники в германських мовах.
48. Дієприкметник в германських мовах.
49. Походження дентального суфікса.
50. Провідні вітчизняні і зарубіжні германісти та їх роботи

Зарахування результатів неформальної освіти

Згідно з «Положенням про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, в системі формальної освіти) у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (протокол №10 від 28 жовтня 2019 року)» та згідно рішення кафедри германського, загального та порівняльного мовознавства про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти (протокол №10 від 29.10.2020), під час проходження цього курсу визнаються результати навчання студентів, отримані у неформальній освіті, з можливим перезарахуванням:

- тем/теми змістових модулів, які співвідносні за змістовим наповненням до знань, отриманих шляхом неформальної освіти; якщо отримані в неформальній освіті знання поглиблюють і розширюють тему / теми змістових модулів;

- індивідуального завдання, якщо отримані у неформальній освіті знання відповідають загальному спрямуванню дисципліни;

- тем / теми семінарських занять, які співвідносні за змістовим наповненням до знань, отриманих шляхом неформальної освіти; якщо отримані в неформальній освіті знання поглиблюють і розширюють тему / теми семінарських занять;

- тем / теми самостійної роботи, які співвідносні за змістовим наповненням до знань, отриманих шляхом неформальної освіти; якщо отримані в неформальній освіті знання поглиблюють і розширюють тему / теми самостійної роботи.

Для визнання й перезарахування знань, отриманих у неформальній освіті, студенту слід представити сертифікат, що підтверджує здобуття знань у неформальній освіті.

Шляхи здобуття знань у неформальній освіті: тренінги, освітні й практичні курси, семінари й вебінари, літні / зимові школи тощо.

З алгоритмом визнання результатів навчання, отриманих здобувачами вищої освіти у неформальній освіті, можна ознайомитися за посиланням:

https://drive.google.com/file/d/1L3rXgpKAvCgvsCbNv_2b3KeSxuQpiWlz/view

Рекомендована література Базова (основна)

1. Кійко С.В. / Кійко Ю.Є. Вступ до германського мовознавства: навчальний посібник. Чернівці: ЧНУ, 2022. 228 с.
2. Колесник О.С. Давні германці та їхні мови: лінгвокультурологічний довідник. Чернівці: ЧНПУ імені Т.Г. Шевченка, 2023.
3. Левицький В.В. Основи германістики: навчальний посібник для ВНЗ. Вінниця: Нова книга, 2020.
<https://books.google.com.ua/books?id=3vxSDQAAQBAJ&printsec=frontcover#v=onepage&q&f=false>
4. Левицький В.В., Кійко С.В. Практикум до курсу "Вступ до германського мовознавства". Чернівці: Рута, 2023.
5. Hempel H. Gotisches Elementarbuch: Grammatik, Texte mit Übersetzung und Erläuterungen. Berlin / Boston: De Gruyter Mouton, 2019.
<https://www.degruyter.com/document/doi/10.1515/9783111367767/html>
6. Kluge F. Vorgeschichte der Altgermanischen Dialekte. Geschichte der Gotischen Sprache. Berlin / Boston: Walter de Gruyter, 2019.

Допоміжна

1. Андрущенко О.Ю. Вступ до германського мовознавства. Житомир: ЖДУ, 2010.
2. Зварич І. Історія англійської мови (курс лекцій і семінарів): навч. посіб. Київ: Київський національний торговельно-економічний університет, 2020.
3. Левицький В.В., Соловійова О.В. Антологія англійської мови: тексти з коментарями, вправи та етимологічний словник. Вінниця: Нова Книга, 2011.
4. Романова Н.В. Поетичні погляди давніх германців на світ та емоції: семантико-етимологічне дослідження: монографія. Херсон: Айлант, 2017.
5. Old English. Berlin: De Gruyter, 2017.
6. Sievers E., Paul H. Geschichte der Gotischen Sprache. In: Begriff und Geschichte der germanischen Philologie. Berlin / Boston: De Gruyter, 2019, Vol. 1. p. 407-416.

Інформаційні ресурси

- <http://inmo.org.ua/assets/files/Vstup%20do%20herm.%20movoznavstva.pdf>
<http://194.44.152.155/elib/local/1165.pdf>
<file:///C:/Users/juri/Downloads/Вступ%20до%20германської%20філології.pdf>
https://www.academia.edu/3215562/Introduction_to_Germanic_Linguistics_Вступ_до_германського_мовознавства
<http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/4882/1/Lunjova6.pdf>

Політика академічної доброчесності

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні навчальної дисципліни регламентовано такими документами:

- «Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича»
<https://www.chnu.edu.ua/media/jxdfs0zb/etychnyi-kodeks-chernivetsko-ho-natsionalnoho-universytetu.pdf> ;
- «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича»
https://www.chnu.edu.ua/media/f5eleobm/polozhennya-pro-zapobihannia-plahiatu_2024.pdf